

Bygdevekstavtale for Vest-Telemark 2025-2028

Vedlegg:

- 1) Bygdevekstavtale mellom Staten, Telemark fylkeskommune og kommunane Fyresdal, Kviteseid, Nissedal, Seljord, Tokke og Vinje ved Vest-Telemarkrådet 2025-2028
- 2) Følgjebrev frå Kommunal- og distriktsdepartementet

Dokument i saka:

Bygdevekstavtale for Vest-Telemark

Bakgrunn

Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) inviterte i 2023 til å prøve ut bygdevekstavtaler som nytt distriktpolitisk verkemiddel. Vest-Telemarkrådet søkte på vegne av alle dei seks kommunane i januar 2024 og vart valt ut som éin av fem nasjonale bygdevekstpilotar.

Målet med bygdevekstavtaler er å bidra til busetting, tilgang på kompetent arbeidskraft og framtidretta næringsutvikling i dei minst sentrale delane av Distrikts-Noreg. Samtidig skal prosjektet styrke samordninga av offentlege tiltak og verkemiddel slik at innsatsen treffer betre lokalt.

Målgruppa for ordninga er dei minst sentrale distriktskommunane. Departementet har oppfordra til samarbeid mellom kommunar. Alle dei seks kommunane i Vest-Telemark er plassert i sentralitet 5 og 6 (lågast). Sentralitetsindeksen er ein kode med ein verdi for kvar kommune, som gjev eit mål for sentraliteten til kommunen.

Hausten 2022 vart fem andre pilotområde, etter søknad, valde ut til å prøve ut bygdevekstavtaler som nytt distriktpolitisk verkemiddel. Det er i dag totalt ti bygdevekstpilotar spreidde over heile landet.

Telemark fylkeskommune vedtok i fylkestinget hausten 2024 å vere ein hovudpart i arbeidet med bygdevekst for Vest-Telemark.

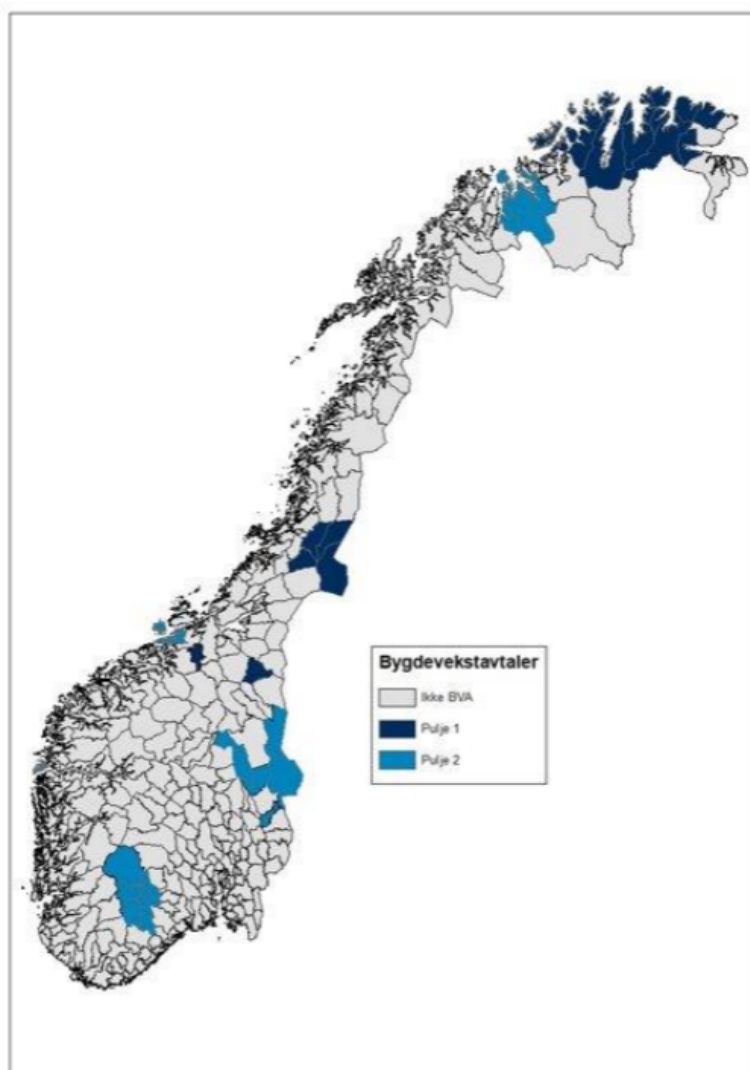
Bygdevekstavtala er godt forankra i nasjonale strategiar, inkludert Hurdalsplattforma, Stortingsmelding nr. 27 (2022-2023) «*Eit godt liv i heile Noreg – distriktpolitikk for framtida*» og Statsbudsjetta for 2023, 2024 og 2025.

Pilotar i pulje 1 (2023) – mørk blå farge på kartet (nedanfor):

- **Vestre Varanger:** Berlevåg, Båtsfjord, Nesseby og Tana
- **Midt-Finnmark:** Gamvik, Lebesby, Porsanger og Nordkapp
- **Vest-Finnmark:** Hammerfest, Måsøy og Hasvik
- **Indre-Namdal:** Grong, Lierne, Namsskogan og Røyrvik
- **Midt:** Rindal og Holtålen

Pilotar i pulje 2 (2024) – lysare blå farge på kartet:

- **Nord-Troms:** Kåfjord, Kvænangen, Nordreisa og Skjervøy
- **Aure og Smøla**
- **Solund og Fedje**
- **Innlandet:** Engerdal, Trysil, Våler og Åmot
- **Vest-Telemark:** Fyresdal, Kviteseid, Nissedal, Seljord, Tokke og Vinje

Figur 1-1 Geografisk plassering av deltagerkommunene i Pulje 1 og -2 i utvikling og utprøving av bygdevektstalter som distriktpolitisk virkemiddel

Kjelde for kartet: SINTEF – Midtveisrapport i følgeforskning og -evalueringa av Bygdevektstalter som distriktpolitisk virkemiddel – 03.09.2024

Om bygdevekstprosjektet

Bygdevekst er delt opp i tre hovudfasar:

1. **Forfase (2023):** Kommunane i Vest-Telemark ved Vest-Telemarkrådet utarbeidde ein felles søknad for å delta som bygdevekstpilot.
2. **Fase 1 (2024):** Arbeidet med utvikling og forhandling av avtaleinnhald. I denne fasen vart det tildelt 2 millionar kroner til prosjektleiing/-hjelp. Arbeidet inkluderte kartlegging av behov og dialog med ulike aktørar.
3. **Fase 2 (2025-2028):** Implementering av avtala og utarbeiding av årlege handlingsplanar med oversikt over konkrete tiltak.

Det er Staten sitt forslaget som ligg til grunn for denne saka som skal opp i alle dei seks formannskapa og seks kommunestyra i Vest-Telemark før saka skal opp i Telemark fylkeskommune og til slutt i Regjeringa. Avtala må ha likelydande vedtak og skal signerast av alle ordførarane og fylkesordføraren.

Prosjektet er tildelt 2 millionar kroner for 2024 og 4 millionar kroner for 2025. I tillegg er det løyvd 18 millionar kroner (3 mill kroner per kommune) frå statsbudsjettet for 2025. Det ligg ei forventning om ytterlegare 19 millionar for 2026-2028, men det avheng av statsbudsjettet og fleirtalet i Stortinget hausten 2025.

Organisering av prosjektet

For å sikre god gjennomføring og forankring er prosjektet organisert slik:

- **Prosjekteigar:** Vest-Telemarkrådet med dei seks ordførarane
- **Prosjektansvarleg:** Dagleg leiar i Vest-Telemarkrådet
- **Styringsgruppe:** Representant frå kommunedirektørutvalet i Vest-Telemark, leiar i næringskollegiet i Vest-Telemark, representant frå Telemark fylkeskommune, representant frå Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark og prosjektleiar
- **Prosjektleiar:** Ein tilsett frå administrasjonen i Vest-Telemarkrådet

Samarbeidspartar til dei ulike delmåla er m.a. Husbanken (Region Sør i Arendal og hovudkontoret i Drammen), Universitetet i Sørøst-Noreg, Innovasjon Norge, NAV Vest-Telemark, KS, Nissedal studiesenter i tillegg til Telemark fylkeskommune og Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark.

Distriktssenteret skal støtte KDD, statsforvaltarane, fylkeskommunane og pilotane i arbeidet.

Innhaldet i bygdevekstavgift

Bygdevekstavgift som skal handsamast politisk inneheld tre delmål:

1. **Fleire eigna bustader i Vest-Telemark.**
2. **Korleis få fleire arbeidsplassar i privat sektor.**
3. **Meir kompetanse i helse og oppvekst.**

Det skal utarbeidast årlege handlingsplanar for kvart delmål i avtala og settast i gang aktivitetar og tiltak i tråd med handlingsplanane. Handlingsplanane skal godkjennast av kommunestyra, fylkeskommunen og KDD. Dei er grunnlaget for utbetaling av midlar frå statsbudsjettet.

Avtala om bygdevekst og innspel til handlingsplan vil etter planen, vere sentrale tema for formannskapa på Vest-Telemarktinget 29.-30. april 2025.

Vurdering

Bygdevekst er eit utviklingsprosjekt og ein pilot i samhandling mellom Staten, fylkeskommunen og kommunane. Det er svært positivt at Vest-Telemark er valt ut og får vere med å utvikle eit slikt distriktspolitisk verkemiddel. Deltaking i bygdevekstpiloten er ei unik moglegheit for å bidra til nasjonal distriktspolitikk. Avtala legg til rette for at pilotkommunane kan prioritere lokale behov og utvikle tiltak som gjev varig effekt og som kan overførast til andre distriktskommunar. Samtidig fører deltaking til krav om å byggje opp strukturar og samarbeidsformer; noko som krev ressursar i form av tid og pengar.

Hovudavtala er eit solid utgangspunkt, men det er gjennom årlege handlingsplanar at dei konkrete tiltaka vil bli prioritert. God samhandling mellom dei involverte partane og lokal forankring er avgjerande for å lukkast.

Bygdevekstavtala skal til handsaming i alle kommunestyra i Vest-Telemark i løpet av februar månad.

Kommunedirektøren sitt framlegg til vedtak:

- 1) NN kommune vedtek forslag til Bygdevekstavtala for Vest-Telemark.
- 2) Vedtaket blir gjort på vilkår av at alle dei fem andre kommunane gjer likelydande vedtak.